NR. 3 - NOVEMBER 2010
ÅRGANG 13

Lapprosen

MEDLEMSBLAD FOR DEN NORSKE RHODODENDRONFORENING

Lederen har ordet

Kjære hagevenner!

Ja da er høsten kommet sigende inn over oss med fine høstfarger og kjøligere dager og netter. Men det er ingen trist og fargeløs tid nå først i oktober. Det blomstrer afrikalilje og vanlige liljer, sommerblomster, fuksia og tidløs, el. naken jomfru, med sin intense lilla farge. Så er det *Gentiana* i knallblått, lewisia og forskjellige typer hortensia. Videre er det trær og busker som hjertetre, papegøyebusk, sakalinbeinved med sine flotte frukter, aralia, trollhassel og ikke minst *Disanthus cercidifolius* med sine hjerteforma og knallrøde blad.

Rhododendronplantene har hatt et godt år her vest. Etter en svært kald vinter, fulgte en tilsvarende kald vår og forsommer. Så kom en sommer med godt rhodovær. Ikke for varmt og passelig med nedbør. De fleste plantene som fikk vinterskader, har nå tatt seg opp igjen. Forhåpentligvis blir det en fin blomstring neste år.

Ellers har både eucalyptus og trelyng kommet med nye skudd nederst på stammen (basis). De mest varmekjære trærne kom ikke ut med sine nye blader før nærmere midten av juni. Nå i høst ser de ut til å være i god trivsel. Naturen ordner seg.

Det ble ingen tur til Sikkim for Terhi Pousi, Per H. Salvesen og undertegnede. Turen ble rammet av den islandske askeskyen. Vi var hele tiden forberedt på å reise, men luftrommet var stengt to dager for lenge til at det lyktes. Jeg brukte i stedet tiden til å lage et nytt bekkefar i hagen, og kan jo kalle dette for Sikkimbekken.

Vi har gjennomført årets årsmøte på Dømmesmoen med Rhodo Sør som arrangør. De som valgte å være med, fikk en fin helg på Det blide Sørland. All ære til Gudrun og Audun Arne og deres medhjelpere for det flotte arrangementet. Det var også en opplevelse å følge Egil Hansen på omvisningen på den tidligere gartnerskolen. Neste år er det klart for vårt første årsmøte i Rogaland med Rhodo Sør-Vest som arrangør.

Til våren håper vi å få til en ny fellestur, denne gangen til Wales, dersom det er tilstrekkelig interesse for det. Ved å legge turen til påsken, håper vi å få flest mulig med. Viser til egen orientering inne i bladet.

"På siden" er et nytt fast innslag i Lapprosen. Her vil Lin Didriksen ta for seg forskjellige emner som er spesielt rettet mot nybegynnere.

Styret og redaksjonen vil være takknemlig for innspill som kan gjøre medlemsbladet vårt enda mer spennende og lærerikt!

Til slutt vil jeg takke alle de som bidrar med artikler til bladet vårt.

Harald Kårtveit

Styrets sammensetning

Leder:
Harald Kårtveit, Kårtveit,
5363 Ågotnes
tlf. 56 33 47 88 / 97 77 60 50
haraldkartveit@hotmail.com

Nestleder:
Terhi Pousi, Mildev. 116,
5259 Hjellestad
tlf. 55 22 95 08
terhi.pousi@bm.uib.no

Sekretær:
Lin Didriksen, Slettebakksveien 44,
5093 Bergen
tlf. 99 02 72 72
ldidrik@gmail.com

Kasserer og medlemsregister:
Bjørg S. Rasmussen, Storhilderen 42,
Postboks 35, 5341 Straume
tlf. 56 33 09 65 / 93 21 35 79
bjorgvar@online.no

Styremedlem:
Torstein Borg, Tveit,
5694 Onarheim
tlf. 53 43 50 77 / 91 18 38 34
torstein@rhodomania.no

Varamedlemmer:
Leder Rhododendron Øst:
Øyvind S. Aasheim, Maridalsveien 84, 0458 Oslo tlf. 22 37 75 15
oyvind7aasheim@gmail.com

Leder Rhododendron Sør:
Audun Arne, Eikeveien 3,
4824 Bjorbekk
tlf. 37 09 49 40 / 97 54 00 21
auduarne@frisurf.no

Leder Rhododendron Sør-Vest:
Reidar Vigrestad, Rundveien 17,
4362 Vigrestad tlf. 95 03 60 58
reidar.vigrestad@lyse.net

Leder Rhododendron Vest:
Thorolf Juvik,
Midtskogvegen 30 A, 5200 Os
tlf. 56 30 07 03 / 949 71 690
thjuvik@online.no

Frøforvaltere:
Torstein Borg, Tveit,
5694 Onarheim
tlf. 53 43 50 77 / 91 18 38 34
torstein@rhodomania.no

Jan Valle, Espeland,
5912 Seim
tlf. 56 35 17 82
jankvalle@yahoo.no

Internettredaktør:
Vidar Winsnes, e-post :
viwins@online.no

INNHOLD

Harald Kårtveit: Er rhododendronforeningen bare for samlere og rhodomane? 4

Per M. Jørgensen: Hvordan gikk det med vinterskadene? 5

Ebba Holmboe: Noen løvfellende busker og småtrær i min lille hageflekk 6
Noen nåletrær i min lille hageflekk 9

Reidar Vigrestad: Min favoritt – *Rhododendon edgeworthii* 11

Ole Jonny Larsen: Ny rhododendronform funnet av en nordmann! 12

Jan Rune Hesjedal: "Ørnenebb" 13

Ole Jonny Larsen: Rhododendronarter i kultur i Norge – Del 2 14

Jan Rune Hesjedal: Vi besøker Pål Skagseth 20

Lin Didriksen: Drømmehelg rundt Dømmesmoen 22

Mona Klemmetsen: Rådyr i Sørlandshage 23

Medlemstur til Wales påsken 2011 23

Olga Nese: *Camellia* på medlemsmøte i Rhodo Sør-Vest 24

Rhododendronfrø for sal 25

Lin Didriksen: "På siden" – Rhododendron for begynnere. 26

Informasjon fra DnR
- Protokoll fra årsmøtet på Dømmesmoen 29. mai 2010 28
- Nye medlemmer 29
-Planteimport fra Skottland 2011 30

Informasjon fra DnR avd. Sør-Vest:
- Medlemsmøte 17. november 2010 30

Informasjon fra DnR avd. Vest:
- Medlemsmøte 16. november 2010 30

Informasjon fra DnR avd. Øst:
- Protokoll fra årsmøte 24. april 2010 31

FORSIDEFOTO: *Rh. edgeworthii*. Foto: Jan Valle.

BAKSIDEFOTO: *Rh.* 'Scarlet Wonder' i en stubbe. Foto: Jan Valle.

Lapprosen

utgis av Den norske
Rhododendronforening
Postboks 1325, 5811 BERGEN

www.rhododendron.no

Redaksjon

Redaktør Jan Rune Hesjedal
tlf. 56 30 61 19
jan.rune.hesjedal@online.no

Sekretær Kirsten Marie Storheim
tlf. 56 37 11 87
kimasto@online.no

Neste nummer

av Lapprosen kommer i februar 2011. Stoff til bladet må være redaksjonen i hende innen 15. januar, og kan sendes til Jan Rune Hesjedal, Lepsøyneset 106 , 5216 Lepsøy. Bruk gjerne e-post til redaksjonen, se adresser til venstre. Bilder sendes i høyeste oppløsning, på e-post, CD, eller etter avtale.

Rhododendronforeningen
- bare for samlere og rhodomane?

Tekst: Harald Kårtveit

Jeg takker Svein Petter Kveim for hans bidrag med artikkelen i siste nummer av Lapprosen. Den setter søkelyset på bruken av rhododendron og andre planter i hagene våre. Artikkelen er absolutt et tankekors for noen og enhver.
Styret i DnR har fanget opp signaler om at vi må passe oss for ikke å bli for "snever" og således skyve fra oss de som er normalt interessert i rhododendronplanten. Som medlem og planteskoleeier Harald Olav Aksnes sa i Lapprosen nr.1 i år, "er det viktig at vi henvender oss til et bredt publikum med interesse for rhododendron. De såkalte spesialistene vil alltid være en del av foreningen."
Et forsøk på å imøtekomme dette, er artikkelserien "På siden". Den vil få en fast spalte i bladet, og vil spesielt rette seg mot nybegynnere
Selv så foretrekker jeg å bruke et bredt spekter av planter i hagen. Rhododendron er en stor interesse, men må finne seg i spille på lag med andre hageplanter. Sammenhengen (eller konteksten som Kveim kaller det) mellom plantene er viktig. En sammenhengende samling av rhododendron blir for snevert for vår hage. Samtidig må en ha respekt for de som har utviklet seg til å bli rene samlere, enten det gjelder rhododendron eller andre planter. En rhododendronsamler burde egentlig ha et lite småbruk å utfolde seg på. Her kunne han lage til leplanting, bruke ulike trær til å fremskaffe et riktig klima for rhodoer og således få et større mangfold i beplantningen. Hver plante ville også kunne utvikle seg naturlig og få vise sitt særpreg.
For den vanlige hageeier er det viktig å lage en hage som fremstår som blomstrende og severdig gjennom hele sesongen. Her vil nok rhododendron kunne være et naturlig innslag med arter og hybrider som blomstrer fra februar og helt frem til begynnelsen av august. Som medlem av rhododendronforeningen får vi veiledning i å fremskaffe de riktige plantene, og ikke minst, kunnskap om bruken av disse. Likevel vil det være behov for andre busker, trær, stauder og løkvekster. Dette for å skape bredde og spenning i beplantningen.
Et problem som vi alle opplever, er at plantene vokser og etter hvert blir store, ofte for store. Her må en tenke nøye gjennom hva som skal stå lenge og hva som kan "ofres" for å gi plass til nye planter. En hage er ikke noe konstant og må gjerne "renoveres" eller fornyes etter noen år. Det var svært interessant å lese artiklene til Ebba Holmboe om hennes 140 m2 hage, inneholdende både trær og miniplanter. Det er ikke tvil om det kreves en kontinuerlig prosess med planlegging, flytting og beskjæring for å holde denne hagen. Hun titulerer seg selv også som en plantesamler.
Til sist vil jeg komme med en oppfordring til Svein Petter Kveim. Kom og hold et foredrag for oss i rhododendronforeningen. Det tror jeg vi kunne få stor nytte av!

Parti fra H. Kårtveits hage. Foto: Kirsten M. Storheim

Hvordan gikk det med vinterskadene?

Tekst: Per M. Jørgensen. Foto: Terhi Pousi

I forrige hefte rapporterte jeg litt om vinterens herjinger i samlingene på Milde. Det så ikke særlig bra ut. Av de fire sortene jeg skrev om, kom 'Vanessa Pastel ' seg ikke, hvilket var som ventet. De andre tre står alle fint, og det er spesielt verdt å merke seg hvordan den mest nedfrosne 'Medusa' nesten mirakuløst har skutt liv (fig.1), også ovenfor det området der den var beskyttet av snøen. Jeg hadde mistenkt det siden det faktisk var vanntransport i de greinene der bladverket var avsvidd. Det kan man med en viss trening kjenne fordi greinene da er kaldere enn luften (har temperatur som jordvannet). Jeg forskrekket nok mange ved å erklære at denne busken lever etter håndspåleggelse. Men, nei: dette er ikke noe hokus pokus.

Realiteten er at så lenge der ikke er skader på vannforsyningen kan hvilende knopper aktiveres og nye skudd dannes (fig.2). Dette er en reservemekanisme som er utviklet i naturen, og som "henger igjen" hos hagesortene. Det er nettopp dette som i stor grad er skjedd i år. Faktisk har de fleste sterkt skadde buskene blitt reaktivert på denne måten, men kommer det enda en slik vinter direkte på denne, da kan man frykte at det går riktig galt, for der er neppe flere reserver.

Moralen er at man ikke skal skjære ned en rhododendronbusk som ser død ut før man har sett om hvilende knopper blir aktivert (altså helst om høsten).

Fig. 2: Nye grønne skudd pipler frem på de tilsynelatende døde greinene av 'Tinkerbird', en følsom *Rh. ciliatum*-hybrid som også finnes i 'Skattekammeret'.

Fig 1: 'Medusa' med grønne blad overalt i september (jfr. bildet på s. 5 i mai-heftet).

Noen løvfellende busker og

småtrær i min lille hageflekk

Tekst og foto: Ebba Holmboe

Som jeg har fortalt tidligere, har jeg ganske lite plass til rådighet og prøver å finne velegnede og spennende busker/småtrær som gode "overstandere" til å gi en fin og vekslende skygge, altså filtrere lyset til mine rhododendroner og de andre woodland-plantene. Ennå er jeg ikke i mål, noen ting jeg har prøvd, har gått ut, noen har satt masser av rotskudd, og atter andre er bare blitt så altfor store, men det er jo kjempemorsomt å prøve forskjellige busker og småtrær. På de mest solstekende dagene tror jeg at resten av hagen skulle ønske jeg hadde skaffet dem litt mer skygge!!! En eller annen foreslo en gang, hva med gardin over hele hagen!! Men jeg tror det er best at jeg fortsetter arbeidet med å få passende planter til å gi passende skygge...

Jeg har heller aldri vært redd for å flytte planter, og det aller meste har gått godt, men det er vel til ettertanke at en hagevenn for mange år siden sa: "var jeg plante i din hage, ville jeg bli redd hver gang du kom med spaden i hånden!!!" Kanskje hun hadde rett, men de aller fleste flyttingene jeg foretar eller setter andre til (mann og sønn), har gått fint. Jeg vil heller flytte en plante – stor eller liten – enn å være misfornøyd med plasseringen. Med så liten hage og så mange planter er det viktig for meg med det estetiske.

Min lyst til både å være plantesamler og til å ha en estetisk pen hage (det blir opp til øynene som ser, om det har lykkes meg!) gjør at jeg prøver meg på litt utradisjonelle ting. Hybridildkvede *(Chaenomeles* x *superba* 'Crimson and Gold'*)* og hageperlebusk *(Exochorda* x *macrantha)* er planter jeg liker, men de tar for mye plass, så da har jeg stammet dem opp, noe som har gitt meg mer planteplass, skygge og gleden ved å kunne ha mange flere busker og småtrær. Jeg er også blitt mer og mer opptatt av å ta disse plantene i nærmere øyesyn under løvsprett og blomstring, det gir ofte flotte opplevelser.

Så har jeg også tatt en bestemmelse om at blir en busk eller et småtre for stort for hagen, ja så må vi finne frem en sag og si takk for godt følg. Om det blir en ny av samme sort eller om det er noe nytt jeg må prøve, det får bare tiden vise, men det er sånn det må være når jeg har endt opp med så liten hage.

Cercidiphyllum japonicum var. *magnificum* 'Pendulum' (fig, 2) hadde jeg i noen år ved min vannkule, så den ga gjemmested for fuglene som drikker og bader der til stor glede for oss, og var en fin "overstander" for ulike stauder, som *Roscoea*, *Primula*, *Pulsatilla* og mye mer.

Det hengende hjertetreet har en meget sjarmerende blomstring samtidig med løvsprett (fig.1) og også virkelig fine farger da. Hjertetreet vokser kraftig, men

Fig. 1

noen ganger i løpet av sommeren dukket jeg opp med saksen så vi kunne gå usjenert forbi det, og samtidig løftet jeg kronen i takt med tilveksten. Så selv om hagen er liten, mente jeg at jeg kunne klare å temme hjertetreet så mye at jeg kunne klare å beholde det. Jeg hadde også det vanlige hjertetreet i hagen, som jeg også var meget glad i, men også det fikk smake saksen for å beholde en størrelse som passet til plassen. Begge hjertetrærne har fått kjenne sagen, det vanlige for flere år siden (det tok all solen fra vår lille morgen-/lunsjplass) og det hengende i 2009, da vi var ved å være lei av å måtte kjøpe nye planter til området under det, det tok rett og slett all vann og kraft. Da det først var nede, ja så var det i grunnen fint og nå pusler vi med tanke om en litt større dam og har lyst til å plante et Belle de Boskoop-epletre sammen med den.

Fig. 2

Magnolia 'Yellow Bird' anskaffet jeg i 2004 og plantet på nordsiden av vår lille morgenplass, og vi gledet oss til å sitte under det og nyte morgenmaten. Våren etter hadde det noen få blomster, som kom litt etter litt. Alle var ikke like velskapte, og noen knopper falt bare av, men jeg har lært av Tommy Ahnby at det er sånn de første årene med 'Yellow Bird', men at den så blir stabil med de nydeligste tulipanformede gule blomster. *Magnolia* 'Yellow Bird' er en krysning mellom *Magnolia acuminata* og *Magnolia* 'Evamaria' og skal være ganske godt hardfør. Vi så etter et par år at det var en ren feilplassering, så var det frem med planteskjeen og jeg brukte en hel dag på å grave det ut av det opphøyde bedet lagd med torvblokker og uten å skade noe særlig av røttene. Treet ble flyttet om i forhagen, og jeg må si det har aldri oppdaget at det ble flyttet, og det er en meget flott magnolia med en fin blomstring, spillet mellom blomster og bladverk er veldig fint.

Denne hybridildkveden *(Chaenomeles* x *superba* 'Crimson and Gold'*)* har vi hatt i mange år som vanlig busk, men etter hvert som jeg trengte mer plass, ble den nødt til å bli et lite, oppstammet tre. Det tok noen år å få den formet pent, men nå er jeg fornøyd med paraplyformen, som jeg bibeholder med flere klipninger hver sommer – det er ikke bare lett å være plante her! *Chaenomeles* x *superba* 'Crimson and Gold' er snill og blomstrer veldig mye hvert år og setter mange frukter, men jeg plukker av de aller fleste, da vekten av fruktene gjør at den velter. Dessverre har ildkveden begynt å sende opp en god del rotskudd (har lært at det gjør den fordi jeg klipper den så mye), så også den er blitt henvist til forhagen, da jeg er redd for mine orkideer (*Cypripedium*, *Dactylorhiza* og *Orchis*) og mange andre planter.

Nothofagus antarctica, som stammer fra den sørlige halvkulen, Argentina og Chile, er et lite tre (noe jeg vel

setter et spørsmålstegn ved!) som egner seg svært godt som "overstander" i woodland-hagen. Det er et meget sjarmerende tre med en litt uregelmessig vekst, nydelig blank brun bark med hvite striper og små dekorative, ca. tre centimeter lange friskt grønne blader. Samtidig med løvsprett blomstrer sydbøken med sine store mengder små, gulbrune blomster. Står du og ser opp i trekronen, vil du se at treet ser helt gulbrunt ut. På denne tiden har treet en meget aromatisk duft som du kan nyte når du passerer det, eller hvis du setter deg under det. Bladene sitter på lenge ut over høsten (bildet er tatt 6. november 2005), og de har en nydelig gul høstfarge. At *Nothofagus antarctica* er hardfør og robust, kan jeg stå inne for (i hvert fall her på Ås), jeg kjøpte det i 1996 og satte det midt i hagen. Da jeg våren 2002 ønsket å endre litt i hagen, måtte det på flyttefot akkurat da løvet var kommet ut. Mann og sønn gjorde som jeg sa, og treet fikk plass lengst sør i hagen, det fortsatte sin vekst og har aldri vist tegn på at det mislikte flyttingen. Dessuten har det aldri hatt vinterskader, så et herlig tre til de små hager, men absolutt også et nydelig innslag i de større hagene. Også dette treet måtte smake sagen i 2009, som jeg skrev i min artikkel om rhododendron, både ble det for stort, var ved å ødelegge vår *Rhododendron wardii* 'Goldbukett' i tillegg til at det ikke lenger var så pent,

da vi hele tiden måtte beskjære det. Så vi sa takk for all gleden det hadde gitt oss, og kan så glede oss over det som kompost og ved i peisovnen…

Dette er en plante jeg har prøvd meg på gjennom flere

år. Den første *Stewartia pseudocamellia* jeg kjøpte, var godt halvannen meter høy, jeg skulle ikke vente på at dette smukke treet skulle vokse seg til! Men etter tre år med en *Stewartia* som bare "vokste nedover", gravde jeg den opp, og det var ikke rart den ikke vokste: roten var på størrelse med en litt tykk kneipskive!!! Planten ble kastet, og våren 2005 kjøpte jeg en ny liten busk, som utviklet seg kjempeflott og til og med hadde

fantastisk høstfarge. Ennå en gang ble jeg skuffet, så tredje forsøk ble en *Stewartia rostrata*, som ikke får nær så fin stamme. Så i 2009 kom det en ny *Stewartia pseudocamellia* i hagen, så nå setter jeg min lit til at de begge vil utvikle seg. *Stewartia pseudocamellia* stammer fra Japan og har nydelige hvite blomster og en meget fascinerende rødbrun bark som flasser, så den danner nydelige mønstre. Dette er en busk/småtre jeg virkelig gleder med til skal vokse til og bli en perle i hagen. Lenge leve optimismen!

Stewartia pseudocamellia i blomst i Botaniske i Göteborg.

Halesia carolina kjøpte jeg i 2003 etter å ha "funnet" den i Jørn Dannesboes bok Skov- og surbundsbedet. Denne løvfellende busken kommer fra Nord-Amerika, har en lett vekst med hvite snøklokkelignende blomster sittende i knipper på de tynne, lette grenene. Den vokser godt og er nå formet til et nydelig og elegant lite tre, men den er nå forvist til forhagen da den setter opp masser av rotskudd, og det går ikke inne i hagen! Men i 2005 fikk jeg kjøpt *Halesia monticola* 'Arnold Pink', som har rosa blomster og som ikke skal sette rotskudd, så gjett om jeg gleder meg til den busken vokser seg litt større og begynner å blomstre for alvor. Den blomstret første gang i 2009 med fine rosa blomster, men jeg må si den skal bli mer riktblomstrende hvis den skal forsvare sin plass i hagen – kanskje den ganske pene barken kan hjelpe den med å forsvare sin plass!

Noen nåletrær
i min lille hageflekk

Tekst og foto: Ebba Holmboe

Jeg har tidligere skrevet om rhododendron og løvfellende busker og småtrær, men denne gangen har jeg valgt mine nåletrær (barplanter) som jeg setter stor pris på. Generelt liker jeg å ha noen nåletrær, store som små, da de jo gir en fin variasjon i hagen og de er trivelige hele året. På forsommeren når de nye skuddene kommer, er de jo svært spennende og fine å se på, med den store variasjonen i nålenes farger. I min lille hage på 140 kvadratmeter har jeg enkelte store (alt er jo relativt, men sett i forhold til hagen!) nåletrær til å gi karakter og være et rolig element blant alle de fargesprakende plantene, i tillegg til en god del små spennende navnesorter. Det finnes svært mange små varianter som jeg synes er meget attraktive å ha i hagen. Noen har jeg anskaffet fordi jeg har sett dem i andre hager, lest om dem i hagebøker, funnet dem på Internett, sett dem på hageprogrammer på TV eller rett og slett falt for dem i en planteskole. For meg blir det noe med at de små er veldig "nusselige" og kan for eksempel plasseres ved en "liten" stein og gi en danske, som ikke har klart å få hage med fjell, litt fjellhagefølelse. Også med nåletrær har jeg nok tøyet strikken ganske så langt når det gjelder hva som kan/skal vokse hos meg. Mine nåletrær må også tåle saksen, men det er mest de store, og som regel er det å stamme dem opp så det blir plass til småtterier under. Det har også skjedd at noen er blitt så store og omfangsrike at de har møtt sagen. Jeg har sagt takk for følge, og de er endt som jordforbedring etter at Jens har hatt dem gjennom kompostkvernen! Men nå til noen av mine yndlinger:

Abies procera 'Blaue Hexe'. *Abies procera* stammer fra nordvestkysten av USA og er virkelig store trær, men 'Blaue Hexe' er en nydelig sort som vokser svært langsomt og forblir en liten plante. Den har mest økt i bredden de årene jeg har hatt den. Nålene har en nydelig blåfarge. Jeg forelsket meg i den da jeg var med på Blomstervenners Klubbs tur til Molde i 2001,

der vi besøkte Anne-Lise Solli. Der sto den blå heksen og var usannsynlig flott, så den måtte jeg bare ha! Vel hjemme etter en prakttur bestilte jeg *Abies procera* 'Blaue Hexe' og fikk i den våren 2002. Da jeg hentet den, sa planteskoleeieren: "Ja, ja har du lyst til å betale så mye for en sommerblomst, så værsågod!" Nå skriver vi 2010, og den har aldri hatt en brun kvist og jeg bare regner den som en sikker følgesvenn!

Abies koreana 'Silberperle' er også en sjarmerende liten sak. Denne lille, grønne kulen på stamme måtte jeg bare ha med meg da jeg fant den i en planteskole våren 2004. Den vokser virkelig sent, og nålene er utrolig korte, men den gir et fint fargespill med nålenes nesten hvite/sølvaktige underside. Det er ofte morsomt når noen faller for planten her i hagen, å la dem gjette hva det er, det er nesten ingen som har gjettet på koreagran! Som navnet sier kommer arten fra Korea, er langsomtvoksende og kan bli opp til 20 meter høy. Mange av sortene er virkelig små perler som har stor verdi både i småhager og fjellhager.

Sciadopitys verticillata. Det finnes bare en art av dette nydelige vintergrønne treet som opprinnelig kommer fra Japan, på norsk kalt skjermgran. Det er et flott tre som trives i surbunns-bedet, og det er til og med glad i skygge. Jeg har hatt det stående inntil en nordvegg, og der har det vært en av hagens staseligste "innbyggere" og et virkelig smukt syn med de lange mørkegrønne nålene og dets nydelige vekstform. Men også her er det kommet dvergformer, og jeg fikk for noen år siden kjøpt en *Sciadopitys verticillata* 'Grüne Kugel', som er mer friskgrønn i nålene og som ikke skal bli mer rundt 80 cm høy (lurer på om min plante har glemt å lese på etiketten sin, tror den blir noe høyere enn dette) og litt mindre bred. Jeg håper den vil trives i min hage, hvor jeg plantet den i noe mer sol (skiftende

sol/skygge) enn arten, men stadig i surjord. Det skal bli spennende å følge denne lille perlen! Sommeren 2009 ble et oppryddingsår, og da vi hadde fjernet vår *Nothofagus antarctica,* så vi at det måtte ryddes mer i samme del av hagen, så skjermgranen gikk også ned. Bedet er blitt beriket med *Sciadopitys verticillata* 'Grüne Kugel' og *Taxus baccata* 'Amersfoort' som ble flyttet dit, og så

har vi kjøpt en *Taxodium distichum* 'Pevé Minaret', håper den vil klare vinteren!

Pinus parviflora er en art jeg gjennom mange år har hatt stor kjærlighet til, men i min hage her på Ås har det vært en ulykkelig og kostbar kjærlighet. *Pinus parviflora* er en japansk furu, penselfuru på norsk, der nålene sitter i knipper på fem. De blir maleriske små nåletrær, noe som fremheves av vekstformen, den nydelige barken og at de tidlig setter kongler som sitter veldig lenge på treet. Arten blir et 10–30 meter høyt tre i Japan, men den størrelsen oppnår de ikke i vår del av verden, og i Norge går *Pinus parviflora* bare i de beste klimasonene. Men tilbake til mitt litt ulykkelige forhold til penselfuru her på Ås, så har jeg gjennom årene kjøpt flere, men alle er blitt mer og mer brune inntil de bare har takket for seg. I 2004 fikk jeg kjøpt en navnesort (*Pinus parviflora* 'Bonsai'), og som navnet sier er det en dverg. En stund trodde jeg det skulle gå godt, men sommeren etter var den ikke noe sprek og i 2006 begynte den å gulne. Jeg lette i

alle hagebøkene, floraer og Internett mens tankene gikk. Jeg har plantet penselfuruene på bunnivået av hagen, og det vil si at det ikke er langt ned til en helt tett leiresand. Opp med planten og opp i det bedet som er bygget mest opp, og vips rettet planten seg opp, og som det sees på bildet feiler den ingen ting nå. Så har jeg lært at furuer trenger ordentlig dyp jord, og jeg må inrømme at jeg på samme vis har mistet flere ulike furuer... Og jeg har lært ennå mer, dødsårsaken kan være en sopp på stikkelsbær som angriper penselfuruen – fiender finnes overalt :-(

Denne spanske edelgranen, *Abies pinsapo* 'Glauca', fant vi i en planteskole og syntes den var morsom i veksten og med de stive nålene som står ut fra greinene. Nålene er ganske blå, den har en litt uryddig vekst og kan bli 5–6 meter høy, så den egner seg godt i små hager. Den uryddige veksten gjør også at det går å klippe den litt inn, vi synes den brer seg litt mye. Selve arten kan i sitt hjemland bli opptil 25 meter høy med

en ganske opprett vekst. *Abies pinsapo* kjennes lett på de stive og korte nålene som står vinkelrett ut fra grenen.

Dette var litt om noen av mine nåletrær som jeg er glad i og synes det er spennende å følge. Jeg har mange flere i hagen, og vil oppfordre alle til å finne frem bøker, gå på Internett, bruke øynene på hagebesøk og så endelig finne gleden ved å få skaffet seg sine perler ut fra den enorme mengden av arter og sorter som finnes.

Min favoritt

- *Rhododendron edgeworthii.*

Tekst og foto: Reidar Vigrestad

I et hav av arter – og et enda større hav av hybrider av *Rhododendron*, er det vanskelig å velge en favoritt. Favoritter veksler også fra tid til annen… Arter med dekorativ vekst, f.eks farget indumentum under eller på bladene, spesiell bladform eller annerledes bark vil alltid være favoritter. En kunne være fristet til å nevne *bureavii*, *roxieanum* og flere fra Taliensia-gruppen.
Jeg vil imidlertid fremheve en spesiell art som ikke er vanlig dyrket, men utrolig vakker, nemlig *Rh. edgeworthii.* Den er veldig karakteristisk og kan vanskelig forveksles med andre arter.
Første gang jeg så planten var på en tur i Yunnan. Mot grensen til Burma kom planten ned med et lite ras og la seg til rette på veien foran oss. Da vi så opp skråningen oppdaget vi flere eksemplarer. De utmerket seg og var iøynefallende fra andre frøplanter av *Rhododendron*, med mørke, skinnende grønne og dypt rynkede blad. Vi fikk senere se blomsten som er en åpenbaring i duftende hvitt, ofte med en gul flekk i sentrum. Knoppene er rosa. Blomsten kan bli opptil 10 cm og voksaktig.
Rhododendron edgeworthii ble oppdaget og samlet av JD Hooker i Sikkim i 1849. Utbredelsesområdet er i fjellene rundt Salveen River i Yunnan mot Burma, Nepal og Tibet. Planten kan trives i mildere områder ned mot -12 grader. Den vokser som epifytt i en høyde av 2000-3.500 moh, hengende fra gamle trær, men finnes også på berg og mosekledde steiner på bakken. Et absolutt krav er imidlertid sterk drenering (rasområder).

Det fins et utrolig bredt spekter av arten, fra lave, kompakte eksemplarer til større planter. Bladene på yngre grener er ofte dekket av attraktivt tett indumentum. Bladformen kan variere en del, men har alltid den sterkt grønne og glinsende fargen og er sterkt rynket. De har rødbrunt til gulbrunt indument.

Arten krever nok litt spesiell omtanke ved dyrking. Ifølge Steve Hootman er den viktigste faktoren svært god drenering. Et sandholdig, opphøyet bed innblandet grovt organisk materiale, kanskje ved siden av en råtnende stubbe.
Jeg har et par små eksemplarer, men de er ikke forsøkt utplantet i mer ekstreme forhold i naturen.
Arten har vært morplante til mange fremragende hybrider.

The Royal Horticultural Society avd. The Rhododendron, Camellia & Magnolia Group har frø av *Rh. edgeworthii* i sitt sortiment.

Jeg sender stafettpinnen videre til Finn Larsen, Haugesund.

Bildene av *Rh. edgeworthii* er tatt av Reidar Vigrestad mellom Salweendalen og opp mot Nanmowang Pass i Yunnanprovinsen i Kina, nær grensen til Burma.

Ny rhododendronform

funnet av en nordmann!

Tekst: Ole Jonny Larsen

Sammen med Jan Rune Hesjedal deltok jeg i juni 2010 på THE SCANDINAVIAN BILUOXUESHAN & BAIMA SHAN EXPEDITION (SBBE) til det nordvestlige Yunnan i Kina. Vi var de to eneste nordmennene som var med av i alt seks skandinaver, og vi delte telt og gleder under vegs.

På en slik ekspedisjon drømmer en vel alltid om å finne noe nytt, men nye arter dukker ikke opp på bestilling. Likevel gjorde vi et funn på denne turen som trolig vil bli stående som viktig, og det var først og fremst Jan Rune som hadde æren for dette.

Vi hadde begynt på den første fjellturen der vi skulle gå fra Mekongdalen over til Salweendalen i Biluoxueshan-området i løpet av sju dager. Den andre dagen overnattet vi på 3500 meters høyde ved et ganske stort fjellvann som het Nianboyibi alpine lake i et fjellområde som kalles Paidi-fjellene. Vi hadde slått opp teltet og slappet av etter en ganske hard tur i tungt terreng da Jan Rune fikk øye på noen røde blomster på en klippe et stykke unna. Han fikk overtalt meg til å bli med bort for å undersøke dette, og vi måtte forsere et ganske tett bambuskratt før vi nådde målet.

Vi så straks at dette var noe spesielt. Det vi fant var planter som lignet på middels bredbladete *Rhododendron roxieanum* med veldig tykt indument og med dyprosa blomster. Det spesielle var blomster-

Jan Rune med planten han oppdaget. Foto: Ole Jonny Larsen.

Rhododendron roxieanum deep pink form JRH-SBBE.
Foto: Jan Rune Hesjedal

fargen. Ingen av oss hadde noen gang sett eller hørt at denne arten kunne ha slike blomster. Det var flere planter i blomst der, og noen virket svært gamle etter diameteren på stammen å dømme. Vi tok med oss greiner med blomster og vandret i en viss triumf tilbake til leiren. Og reaksjonen lot ikke vente på seg. Danskene på turen var alle spesielt opptatt av Taliensia-arter som er den underseksjonen som *R. roxieanum* hører til, men ingen av dem kjente heller til dyprosa blomster på denne arten.

Plantene ble nå undersøkt av alle, og etter hvert fant vi flere bestander på andre steder i nærheten, alle med samme blomsterfarge og ingen med den tradisjonelle hvite blomsten som arten er kjent for.

Da vi kom hjem tok jeg kontakt med mange av de kjente ekspertene på *Rhododendron* rundt i verden med beskrivelse av funnet og bilder. Både Kenneth og Peter Cox, David Chamberlain, Jens Birck, Per Magnus Jørgensen og Jens Nielsen svarte på henvendelsen. Det ble en spennende diskusjon, og det ble etter hvert klart at det vi hadde funnet var noe nytt. Samtidig ble det også klart at vi hadde vært ganske amatørmessige. Vi skulle selvsagt ha laget herbarieark med presset eksemplar av planten og tatt langt mer detaljerte bilder av blomsterdeler. Vi skulle også ha studert detaljer og beskrevet dem mye nøyere enn vi gjorde. Da kunne det med mye større sikkerhet blitt fastslått hva dette var.

Det vi har endt opp med, er å betegne planten som en til nå ukjent form av *Rhododendron roxieanum.* Den har fått navnet:

***Rhododendron roxieanum* deep pink form JRH-SBBE.**

JRH står da for Jan Rune Hesjedal, noe han med rette er meget stolt av. Uten hans observante blikk kunne vi ha gått videre uten å oppdage planten. Jeg er sikker på at dette vil bli en meget populær hageplante i framtida, men det vil nok ta noen år før den er i handelen.

"Ørnenebb"

Tekst og foto: Jan Rune Hesjedal

I Lapprosen nr. 3/2007 skreiv eg ein artikkel om rhododendron med store blad. Her nemnde eg eit problem som mange var opptekne av, på folkemunne kalla "Ørnenebb". Det viser seg oftast på rhododendron med særs store blad, for eksempel *R. macabeanum, falconeri, praestans, rothschildii* m.fl. Som vist på bildet, fig.1, bøyer bladranda seg innover og bladspissen bøyer ned. Dette øydelegg den ellers så fine bladplanta sin utsjånad, men eg har ikkje inntrykk av at det skadar vekst og utvikling av planta.
Problemet "Ørnenebb" var ofte eit diskusjonstema blant plantevennene mine, og fleire ulike teoriar om kva som var årsaka vart nemnde: Tidleg frost om våren, uttørking av planta, insekt som skada blad eller knopp osv. I hagen min var ørnenebb eit stort problem, dei fleste rhododendron med særs store blad hadde skadar på 10-90 % av bladmassen.

Eg har forkasta teorien om vårfrost, fordi det også var skadar på blad som kjem seint i vekstsesongen, altså andre årsvekst. Tørke kunne det vera, så eitt år hadde eg hageslangen nærast permanent under den planta som var mest utsett utan at den viste noko betring. Insekt kunne det vera, så neste år sprøyta eg plantene med eit systemisk insektmiddel tidlig om våren og to gonger gjennom sommaren. Heller ikkje dette gav noko betring. Eg vurderte om insekt kunne ha kome inn i knoppen om hausten og gjort skade før eg brukte sprøytemiddel. Men igjen viste det seg at andre årsvekst hadde same ørnenebb, i så fall hadde eg ikkje klart å ta knekken på det mulige insektet med sprøyting.
Etter kvart begynte eg å vurdera om overgjødsling kunne vera årsaka. Eg trur at eg gjødslar rhododendron noko meir enn dei fleste. Som hovudregel gjødslar eg med ein god neve Fullgjødsel B tidleg om våren, og held fram med eit godt lag, ca 10 cm, hagekompost tidleg i mai. Unnataket er dei småblada rhododendronane, dei skal ha mindre gjødsel.

For å sjekka ut dette har eg i åra 2009 og 2010 ikkje gjødsla eller hatt kompost ut på dei aktuelle plantene. Det første året utan gjødsel var det klar betring på dei fleste, med unntak av *R. rothschildii*. Sistnemnde var òg den som hadde 90% bladskade i utgangspunktet. Truleg skuldast skaden på *rothschildii* andre året at det tek lang tid før hagekomposten har levert frå seg det meste av næringssaltene.

Fig.1: *R. rothschildii* med "Ørnenebb" i 2007

Som vist i fig. 2, er *R. rothschildii* no heilt utan "Ørnenebb", berre nokre få blad har små bølgjer i ein bladkant. Dei andre plantene med store blad er også utan skadar på blada. Generelt vil eg sei at det varierer i kor stor grad problemet opptrer på dei ulike storblada artane, nokre tåler litt gjødsel, andre mindre, dette må ein vurdera når ein ser kvar skadane viser seg.

Konklusjonen min er at overgjødsling er årsaka til "Ørnenebb". Dette behøver ikkje vera korrekt, men har du problemet, og ikkje løysinga, kan det vera ein tanke å redusera vesentleg på næringstilførselen.

Fig. 2: *R. rothschildii* nesten uten "Ørnenebb" i 2010.

Rhododendronarter
i kultur i Norge - del 2

Tekst: Ole Jonny Larsen

(Del 1 av artikkelen stod i Lapprosen nr. 2/2010)

Elepidote arter – "vanlige" Rhododendron, busker med store blad (i motsetning til de såkalte dvergartene)

Underseksjon Arborea

Rhododendron arboreum har blitt regnet som uaktuell for norske hager. Et eksemplar på Milde er beskrevet hos Jørgensen. Jeg tror dette er en art som bør prøves ut mer. Den er meget variabel både i utseende og herdighet. Underarten *R. cinnamomeum* regnes vanligvis som mest hardfør. Egil Valderhaug har hatt blomstring på en variant som kalles 'Pale Pink', men den er ikke spesielt pen. Selv har jeg begynt å plante ut flere frøplanter av ulike varianter innen arten. Gode kloner for norske forhold bør velges ut i framtida – om de finnes.

Rhododendron lanigerum er heller ikke særlig hardfør. Jeg vet om noen få unge planter, men ingen velvoksne individ. *R. niveum* er mer herdig og har klart seg godt hos noen samlere, men må også ha et beskyttet sted. Håkon Vangsnes hadde en artikkel om *R. niveum* med bilder i Lapprosen nr. 3/2009.

R. arboreum `Pale Pink`. Foto: Egil Valderhaug.

Underseksjon Argyrophylla

De fleste artene i denne underseksjonen (med unntak av *R. simiarum* som er en sørkinesisk lavlandsart) er lette å dyrke og kan ha flott nyvekst.

Rhododendron floribundum er det for tidlig å si noe sikkert om. *R. coryanum* står oppført med H4 hos Cox, men etter mine erfaringer med flere kloner er den langt mindre hardfør. *R. haofui* får nyveksten håpløst seint på høsten, så de får som oftest frostskader. *Rhododendron formosanum* har jeg sådd, men ikke plantet ut ennå, og jeg kjenner ikke til om andre har denne arten.

R. argyrophyllum ssp. *hypoglaucum*. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Auriculata

Rhododendron auriculatum finnes hos flere samlere. Dette er en art som jeg synes klarer seg bedre nå enn for 15-20 år siden. Jeg tror det skyldes at mer sommervarme lar den modne de seine nyskudda bedre. Jeg har selv hatt blomstring på to ulike kloner.

Arten må beskyttes mot vind pga. de store blada.

R. auriculatum. Foto: Håkon Vangsnes.

Underseksjon Barbata

Rhododendron barbatum og *R. succothii* klarer seg godt i mildt klima. *Rhododendron erosum* trenger beskyttelse og *R. exasperatum* er lovende, men for lite utprøvd ennå.

R. barbatum. Foto: Egil Valderhaug

Underseksjon Campanulata
Alle artene i denne underseksjonen er lette å dyrke og finnes i flere samlinger.

R. campanulatum. Foto: Håkon Vangsnes.

Underseksjon Campylocarpa
Alle artene i denne underseksjonen er lette å dyrke og finnes i flere samlinger, bl. a. *R. wardii* og *R. souliei.*

R. wardii. Foto: Ole Jonny Larsen

R. souliei. Foto: Jan Valle.

R. rex. Foto: Egil Valderhaug

Underseksjonene Falconera og Grandia
Noen av de tidlige samlerne prøvde disse artene på 80-tallet med dårlig resultat. Dette har nok lenge blitt stående som den endelige dommen over de storblada artene, men i de senere åra har mange plantet ut slike arter som de har kjøpt gjennom importene fra Glendoick. Mange erfaringer er gjort siden Jørgensen skrev boka om Milde, og lista med arter som er i kultur i Norge har vokst kraftig. Her er ennå mye upløyd mark!

Her er mine vurderinger av artene i underseksjonene Grandia og Falconera pr dato:

De mest hardføre som klarer vanlige vintre uten skader:
Rhododendron rex (alle former), *R. hodgsonii, R. galactinum, R. rothschildii, R. kesangiae, R. pudorosum, R. watsonii* og *R. balangense.* Lovende er også den relativt nyintroduserte *Rhododendron sinofalconeri.*

Ikke fullt så herdige, men i kultur i flere hager:
Rhododendron arizelum, R. basilicum, R. falconeri, R. grande (spesielt hardfør klon fra the Royal Botanic Garden Edinburgh), *R. macabeanum, R. montroseanum* (har endog blomstret!) og *R. praestans, R. x decipiens* og *R. heatherae.*

Egil Valderhaug med *R. falconeri* ssp. *eximium*, trolig det flotteste eksemplaret i Europa utenom de britiske øyer. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Fortunea
De fleste artene er lette å dyrke. *Rhododendron asterochnoum, serotinum, maoerense* og *platypodum* er de mest interessante av nyere introduksjoner, men er ennå sjeldne i Norge. *Rhododendron decorum* subsp. *diaprepes* klarer seg bare i svært milde hager. *Rhododendron glanduliferum* er vanskelig pga sein nyvekst. *Rhododendron griffithianum* er så vidt jeg vet ikke i kultur i Norge.

R. maoerense med flagrende røde knoppskjell når nyveksten kommer. Foto: Ole Jonny Larsen

Underseksjon Fulgensia
Rhododendron fulgens er lett å dyrke og ganske hardfør. En fin art! Per Magnus Jørgensen har omtalt denne arten i en artikkel i Lapprosen nr. 2/2009.

R. fulgens. Foto: Jan Rune Hesjedal.

Underseksjon Fulva
Alle artene er i kultur, men *R. fulvoides* er sjelden. *Rhododendron uvariifolium* kan virke lite herdig, men noen samlere har fått gode resultat (Håkon Vangsnes).

R. uvariifolium. Foto: Egil Valderhaug

Underseksjon Glischra
De fleste artene i underseksjonen er i kultur i Norge, men *Rhododendron glischroides* kjenner jeg bare fra Egil Valderhaugs hage. *R. crinigerum* er lunefull, viktig å finne rett klon.

R. glischrum. Foto: Egil Valderhaug.

Underseksjon Griersoniana
Rhododendron griersonianum vokser godt i noen hager. Jeg så flotte eksemplar hos rhodofolk på Sørlandet. Selv har jeg slitt med denne arten. Trolig er det flere kloner ute og går. Jan Rune Hesjedal hadde en artikkel om *R. griersonianum* med bilder i Lapprosen nr. 3/2009.

Rhododendron griersonianum. Foto: Jan Rune Hesjedal.

Underseksjon Irrorata
Artene i denne underseksjonen er generelt lite herdige og bare egnet for svært milde områder i Norge. Jørgensen nevner bare to arter i boka om Milde. *Rhododendron aberconwayi, anthosphaerum* og *irroratum* kan dyrkes i de beste strøka. *R. araiophyllum* ssp. *lapidosum* er en meget sjelden plante i kultur. Den er typisk for denne underseksjonen med stive smale blad som er helt glatte både på over- og undersida. Cox selger en overraskende herdig klon av *Rhododendron annae* med helt kvite blomster. Resten av artene er for svake, men Egil Valderhaug har *R. kendrickii* i hagen.

R. araiophyllum ssp. *lapidosum* i furuskog i Ålesund.
Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Lanata
Dette er en liten underseksjon med bare 5 - 6 seintvoksende arter, der *R. tsariense* er den som er mest plantet. Alle er herdige, men de kan være litt lunefulle og vil ha god drenering. De har meget spesielt bladverk og faller i smak hos de fleste. Systematikerne krangler spesielt mye om denne underseksjonen.

R. tsariense. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Maculifera
Alle artene her er mer og mindre bra herdige og lette å dyrke. Den sjeldne *Rhododendron oligocarpum* finnes også i noen samlinger. Noen av de fineste artene overhodet, *R. ochraceum, R. pachysanthum* og *R. strigillosum,* hører til denne underseksjonen.

R. pachysanthum, nyvekst. Foto: Jan Rune Hesjedal

Underseksjon Neriiflora
Dette er en stor underseksjon med mange flotte arter! Dessverre er flere av artene mindre herdige og dessuten vanskelige å få tak i. De mest herdige og letteste å dyrke er *Rhododendron haematodes, R. aperantum, R. citriniiflorum, R. dichroanthum, R. microgynum, R. parmulatum, R. temenium, R. eudoxum, R. forrestii* og *R. chamaethomsonii. Rhododendron sanguineum* kan være en utfordring å få til. *Rhododendron miniatum* er en interessant nyere introduksjon som er lite utprøvd ennå.

R. piercei. Foto: Egil Valderhaug.

Underseksjon Parishia
Normalt er artene i denne underseksjonen ikke aktuelle for norske hager, men Egil Valderhaug har hatt *Rhododendron elliottii* i flere år og har også hatt blomstring noen ganger.
Kanskje vi burde prøve flere av artene?

R. elliottii. Foto: Egil Valderhaug

Underseksjon Pontica
Alle artene er i kultur i Norge og de fleste er mye brukt. Den eneste som er sjelden er *Rhododendron ungernii. R. macrophyllum* er en av de minst brukte artene i underseksjon Pontica. Den er vanskelig å etablere og å dyrke. Arten krever full sol og tørr plassering. Blomstrer hvert år i artikkelforfatterens hage i Ålesund.
R. yakushimanum er blant de mest populære artene vi har. Dropp hybridene – arten er best!

R. macrophyllum. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Selensia
Disse artene burde kunne dyrkes i milde strøk, men de fleste er sjeldne i kultur. *R. selense* er kanskje den som sees oftest? Det er en ganske variabel art som tidligere var regnet som flere arter, men har blitt slått sammen til en. Jørgensen skriver at *R. esetulosum, hirtipes og martinianum* er i kultur på Milde.

R. selense. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Taliensia
Alle artene i denne underseksjonen er hardføre og mange er ganske vanlige i kultur. Pga det fine bladverket og kompakt vekstform er noen av artene blant de mest populære i Skandinavia (selv om blomstene ofte er ganske kjedelige!).
Artene i den såkalte Lacteum-alliansen, *Rhododendron beesianum, lacteum, dignabile* og *wightii,* blir ofte beskrevet som vanskelige i engelsk litteratur, men min erfaring er at de ikke er vanskeligere enn mange andre arter.

R. coeloneuron. Foto: Egil Valderhaug

Underseksjon Thomsonia
De fleste artene her er i kultur, men jeg kjenner ikke til at noen har *Rhododendron subansiriense* og *hylaeum.* Noen arter er frostsvake og bare aktuelle i de mildeste hagene. *Rhododendron stewartianum, R. eclecteum,* og *R. thomsonii* er alle ganske hardføre. *R. cerasinum* 'Cherry Brandy' vekker alltid oppsikt med sine tofargete blomster.

R. cerasinum 'Cherry Brandy'. Foto: Jan Rune Hesjedal

Underseksjon Venatora
Rhododendron venator er eneste art i underseksjonen. Den er ranglete i veksten, men har nydelige blomster. Litt frostsvak, men klarer seg ofte på et beskyttet sted.

Et sjeldent flott eksemplar av *R. venator* hos Egil Valderhaug. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Williamsiana
Rhododendron williamsianum er en lettdyrket og populær art. Har særpreget vekstform og bladverk.

R. williamsianum. Foto: Jan Rune Hesjedal

Løvfellende arter – de fleste omtales i det daglige som *Azalea*, men alle artene passer ikke inn under den betegnelsen.

Underslekt Candidastrum
Den ene arten i denne gruppen, *R. albiflorum,* er så spesiell at det er vanskelig å kjenne den igjen som en *Rhododendron.* Den vokser veldig sent og er vanskelig å få til å trives, men noen få små eksemplarer finnes i hager i Ålesundområdet. En utfordring for samlere som har det meste fra før.

Underslekt Mumeazalea
Rhododendron semibarbatum er en lite iøynefallende, løvfellende art som bare dyrkes av artssamlere. Den er godt hardfør.

Underseksjon Pentanthera
Denne subseksjonen inneholder et stort antall arter løvfellende azalea. De fleste stammer fra USA, men *R. luteum* vokser i Europa. *R. arborescens* fra USA kjennes på lange røde støvbærere og griffel og dessuten meget spesiell duft. Bortsett fra de artene som vokser i de varme sørstatene i USA, kan de fleste dyrkes greit i våre hager, og mange av dem er veldig fine planter. Burde blir brukt mer! Den nyoppdagete *R. eastmanii* finnes også nå i flere hager, men det er litt tidlig å vurdere verdien av den. Trolig er den i overkant varmekrevende.

R. arborescens. Foto: Ole Jonny Larsen.

Underseksjon Sinensia
Rhododendron molle subsp. *japonicum* (kalles som oftest bare *R. japonicum*) er en av de mest verdifulle azalea-artene en kan dyrke. Blomsterrik, herdig og lettdyrket på alle måter. Det finnes også en gul variant av denne underarten.
Underarten subsp. *molle* stammer fra Kina og er ikke testet ut i Norge ennå.

R. molle ssp. *japonicum*. Foto: Ole Jonny Larsen.

Seksjon Rhodora
Inneholder to arter som er hardføre og lette å dyrke. Se særlig etter den hvitblomstrende formen av *R. canadense.*

Den hvite varianten av *R. canadense*. Foto: Ole Jonny Larsen.

Seksjon Sciadorhodion
Dette er løvfellende og ganske særpregete arter fra Japan. *R. schlippenbachii* regnes av mange som den flotteste azalea av alle. Alle artene er fine og lettdyrket, men de vokser seint. *Rhododendron pentaphyllum* er sjelden i kultur.

R. schlippenbackii kalles også kongeazalea. Foto: Ole Jonny Larsen.

Seksjon Viscidula
Denne seksjonen består av den ene løvfellende arten *R. nipponicum* fra Japan. En meget spesiell og ganske avvikende art, stort sett ikke førstevalg, men samlere vil gjerne ha den.

I neste nummer fortsetter gjennomgangen av underseksjonene av slekta Rhododendron.

Nytt opplag

Ole Jonny Larsen
Historien om de store plantejegerne

For første gang samlet i en bok på et nordisk språk. Innsamling og systematisering av Rhododendron-arter har fått særlig stor plass.

280 sider, mange historiske bilder
Pris: 320 kr + porto

Bestilling: olejonnylarsen@hotmail.com

LicentiaForlag

Vi besøker Pål Skagseth

Tekst og foto: Jan Rune Hesjedal

Jeg har fått mange spørsmål fra medlemmer som gjerne vil vite hvordan det står til med Pål, og det har kommet oppfordringer til å lage et portrettintervju. Nå er ikke jeg noen kløpper på å lage intervju, men et besøk i hagen og en prat med Pål gjør jeg gjerne. En telefon til Jan Valle, og det var ikke tvil: "Då blir eg med."

R. augustinii

Pål er en av personene som stod fremst i arbeidet med å etablere Den norske Rhododendronforening. Han har i flere år vært aktiv i styret, med to perioder som leder av foreningen. På turer med foreningen til Skottland, Irland, Tyskland og Sverige var han i mange år en dyktig reiseleder og vi har gode minner fra disse turene.

Pål fikk etter hvert så store plager med smerter i ryggen at han valgte å forsøke med en operasjon. Dessverre løste ikke det problemet, og helsen ble snarere verre enn bedre. I dag må han bruke sin motoriserte sykkel når han er på tur i den 10 mål store rhododendronsamlingen. Dette betyr at stell av hage og planter ikke lenger lar seg gjøre. Han er imidlertid så heldig at han har en av døtrene boende på stedet. Ut fra det vi kunne se, tar hun godt vare på hagen og plantene.

I slutten av mai har vi avtalt dag og tid, banker på og blir møtt av fruen: "Pål er snart klar, men han trenger litt tid på å komme ut og opp i kjøretøyet." Sykkelen er plassert i en bod på baksiden av huset og etter hvert kommer Pål kjørende. Temperaturen er ikke på sitt høyeste for årstiden, og det er nødvendig med varme klær og hansker for ikke å fryse.

Blomstringen er nå på sitt aller beste, og hagen er i god stand. Jeg vet ikke hvor mange planter som finnes i samlingen, men det kan dreie seg om et sted nærmere tusen, tipper jeg. En del av artene er avblomstret, men vi lar oss begeistre av en særdeles god *R. augustinii*. Pål peker og forklarer om de ulike plantene, han har sted og navn på de fleste. De han ikke husker, sjekker vi opp og finner etiketter på.

Etter hvert beveger vi oss nedover i hagen, nærmere sjøen. På oppfordring fra Pål sjekker vi ut en del planter som har vinterskade og noen som har klart seg bedre enn forventet. Midtveis ned mot sjøen har Pål mange småplanter fra ulike innsamlinger, noen er samlet på tur til Det fjerne Østen, og flere av innsamlingene har klart siste års kalde vinter meget godt. Vi bruker litt tid og studerer de ulike plantene, diskuterer hva og hvorfor den har skade og ikke den, helt motsatt av hva vi ville ha ventet. Det er artig med planter og herdighet, ofte stemmer ikke terrenget med det som står i bøkene. Godt at planter ikke kan lese, da hadde flere gått dukken i løpet av vinteren 2010.

Vi er kommet helt ned til kaien, her er det plass nok til at Pål kan snu kjøretøyet. På vei oppover beskuer vi flere gode rhododendronplanter. De fleste ser ut til å trives utmerket i den bløte skogbunnen blandet med gress og blåbærlyng.

Etter to timer vandring i hagen er vi tilbake ved huset. Kona synes han har vært lenge ute: "Det må nok ha vært greit siden dere har brukt så lang tid."
Helt klart, det var en fin rundtur i hagen.

Velkommen til et besøk i vår grønne oase.

Vi har et godt utvalg av det du trenger til hage og balkong.

Vi forhandler Italpark og Henri Studio sine statuer, fontener, fuglebad, benker, relieff og urner for interiør og eksteriør.

- Pryd / nytte busker og trær
- Roser, ca 100 sorter
- Rhododendron
- Surjordsplanter
- Stauder og sommerblomster
- Jord, torv og gjødselprodukter

Kongsberg Hagesenter
v/Reidun Bergan

Landsverkveien 19, 3614 Kongsberg
Tlf.: 32 76 51 53 / Faks: 32 76 58 14
www.kongsberghagesenter.no

Lundbergs PLANTESKOLE

Vi ønsker en ny og blomstrende hagesesong velkommen

- Nye spennende produkter til have/terrasse
- Stort rosesortiment av beste kvalitet
- Stauder/prydbusker/trær/vintergrønt
- Settepoteter/frukt/bær
- Utvidet utvalg i Rhododendron
- Hyggelig kafè med hverdagskost og havelitteratur

Planteskolen har åpent for salg i perioden mars/oktober

Helleheia – 4810 Eydehavn
Telefon 37 03 03 11
post@lundbergs-planteskole.no
www.lundbergs-planteskole.no

Leverandør til den lokale befolkning ...

Drømmehelg
rundt Dømmesmoen

Tekst: Lin Didriksen
Foto: Terhi Pousi

Rhodo Sør var vertskap for Årsmøtet i mai 2010. De skapte en flott helg med fine hagebesøk og god underholdning. Årsmøtet ble avholdt i rolige former og referat er med i dette nummeret av Lapprosen. Å komme sammen fra alle lokallag er hyggelig og lærerikt med så mange erfarne hageglade og rhodomaner samlet.

Grillparty med slideshow
Fredag ankom vi etter noen ekstra rundkjøringer til et sprelsk grillparty med slideshow hos Kathrine Lyngstad i Barlinda på Fevik. Fru Lyngstad har en nydelig ung hage, som hun med god hjelp av Sør's styremedlemmer og venner nylig har utvidet. Det blir spennende å se når den utvikler seg og blomstrer. Ekteparet Lyngstad tok imot oss med god bevertning og rik varme i sitt rommelige hus preget av katter og leopard.

Overnatting
Vi var en gjeng fra Bergen som fikk låne hytten til Audun og Gudrun Arne utenfor Grimstad under oppholdet, Et nydelig stykke land med egen kai og deilig sørlandsutsikt. Her fikk vi styre oss selv - og vi er en glad gjeng – mens Gudrun og Audun trakterte flere gjester i sitt eget hjem. Dette var storartet, men egentlig var det lagt opp til at alle skulle få bo samlet på Dømmesmoen. Dessverre var overnattingen dobbeltbooket og vi måtte vike – for ingenting er som å spasere til og fra en hovedarena i en slik helg. Vi klarte oss strålende – ja utover disse stadig innlagte ekstra rundkjøringer.

Årsmøtet
Lørdag formiddag ble årsmøtet avholdt. Det går godt med Den norske Rhododendronforening. Økonomisk solid og lett økende medlemsmasse. Der ble det ytret ønske om at hovedstyret skulle arrangere en fellestur neste år. Det blir tur neste påske – jippi - så vi håper flest mulig blir med.
Den andre store saken som ble diskutert på årsmøtet, var fordeling av felles goder. Det er slik at de som har flest medlemmer får mest penger. Innspill for å hjelpe økonomien var å søke om ekstra midler til enkeltprosjekter. Man kan investere i import eller formering og videresalg. Lokalavdelingene har sikkert selv flere gode idéer.
Årsmøtet ble rundet av med omvisning på området av selveste Egil Hansen, den tidligere rektoren ved gartnerskolen på Dømmesmoen. Stedet er spennende med godt planlagte klimasoner og rike kulturminner. Det er satt av et nytt større område på Dømmesmoen for videre etablering av rhododendronsamling. Dette vil opparbeides i samarbeid med ekspertise og hjelp fra medlemmer i Rhodo Sør. DnR vil og gi økonomisk støtte til innkjøp av planter. Lykke til med dette prosjektet Sør.

Audun og Gudrun sin hage

Hagebesøk hos samler
Lørdag ettermiddag dro vi til Audun og Gudrun på omvisning i deres imponerende hage i Arendal. (Ja vi la inn noen ekstra rundkjøringer). Audun er pasjonert samler. Jeg lærte mye om det å samle *Rhododendron* under dette besøket. Blomstringen var på topp, så perfekt tidspunkt for besøket.

Dans på Dømmesmoen
Etter noen rundkjøringer via hytten - la vi veien til kveldens fest på Dømmesmoen.
Der var det herlig sørlandsbevertning og topp underholdning av Kjell Morka, en lokal trubadur med sans for imitasjon. Det ble en glad kveld med swing-underholdning og mer til, før vi tok oss noen rundkjøringer hjem til hytten.

Flere hagebesøk
Søndag var det på tide å reise hjem, men først dro vi på hagebesøk hos Mona Klemmetsen . Hun har et flott anlegg og nettopp bygget en imponerende hengende hage / hage i mur – med lekkert steinarbeid. Det blir spennende å se når den er videre utviklet. Under den kalde vinteren i år har Mona hatt et rådyrproblem. Det bar noen planter preg av.
Etter dette besøket hadde noen også tid til å besøke Inga Olsen sin innholdsrike hage, mens vi etter kun et par ekstra rundkjøringer kom oss vel hjem til Bergen.

Tusen takk for en varm og rik helg i sør.

Omvisning med Egil Hansen.

Rådyr i Sørlandshage

Tekst: Mona Klemmetsen

Rådyrene kom i hagen først i januar. Det var en meget hard vinter her sør med mye snø, rådyrene var sultne og det var vanskelig å få tak i mat, og de hadde vanskelig for å bevege seg rundt i skogen. De spiste kristtorn, barlind, rhododendron, azalea, Dømmesmogran, voksttuja og rogn.

Rådyr alle veier, gangstier rundt om i hagen og rådyrbæsj i haugevis. Det første vi så når vi kikket ut av vinduene, var rådyr som spiste, kvilte og beitet rundt om i hagen.

Det ble så stort et angrep på plantene, og dyrene var veldig sultne, så vi bestemte oss for å mate dem. Vi la ut rundballer, fikk tak i forautomat og hjortepellets. Matinga fortsatte hen mot slutten av april. Rådyrene ble så tamme at de brydde seg lite om vi var ute på tunet eller kjørte forbi dem i bilen mens de spiste.

Rådyr i hagen. Foto: Mona Klemmetsen.

Slik så enkelte planter ut etter at rådyrene hadde forsynt seg.
Foto: Kirsten Marie Storheim.

Medlemstur til Wales påsken 2011

DnR, ved styret, vil lodde stemningen for en medlemstur til Wales i påsken 2011. Tanken er en 6-dagers tur tilsvarende turen til Sør-England.
Planen er å reise med fly til London og videre med innleid buss til Wales. Der vil vi ta inn på hotell og bruke dagene til å besøke forskjellige hager og parker. Tilbakereisen blir på samme måte.
Pris og besøkssteder er ennå ikke bestemt, men dette arbeider vi videre med. Vi er takknemlig for tips vedrørende eventuelle besøkssteder.
For at turen skal bli en realitet, må vi ha et visst antall deltakere. Vi ønsker derfor en tilbakemelding innen 10.12.2010 fra de som er interessert.

Interesse kan meldes til:
Olaf Hammersland, olafham@bluezone.no, tlf. 55 12 06 81, mobil 99 23 77 19
Harald Kårtveit, haraldkartveit@hotmail.com, tlf. 56 33 47 88, mobil 97 77 60 50

Harald Kårtveit
Leder

Camellia

på medlemsmøte i Rhodo Sør-Vest

Tekst: Olga Nese

Hovedtemaet for møtet 15. september 2010 var *Camellia*.
Vi hadde fått med oss Arne Ingebretsen fra Camelliaforeningen som fortalte og viste lysbilder.

Han kom inn på likheten mellom *Camellia* og *Rhododendron*, både i utseende og vekstvilkår. *Rhododendron, Camellia* og *Magnolia* er planteslekter som ofte blir markedsført sammen, jfr. The Rhododendron, Camellia & Magnolia Group innen The Royal Horticultural Society i England.
Ingebretsen la vekt på sorter som trives best i vestlandsklima. I løpet av foredraget kom det fram at for å trives skal plantene ha tilnærmet likt stell som *Rhododendron.* Populært sagt kan en betegne plantesortene som søskenbarn.

Camellia deles opp i 6 vekstformer: hengende, oppretvoksende, liggende, bredtvoksende, åpen vekst og buskform. Kjennetegn er ekstra glinsende, grønne blad. Blomsten blir også delt inn i 6 forkjellige fasonger.

Unge planter bør dekkes forsiktig med granbar om vinteren før røttene får etablert seg skikkelig. Senere vil plantene stort sett klare seg uten dekking. Lun vokseplass. Som for *Rhododendron* er vind verre enn frost. Ingebretsen gav ikke plantene sine kommunalt vann p.g.a. høg pH, men samla regnvann i plasttønne. Det har pH 5,5 – 6, som er mer passende.

Det var spørsmål fra salen om det kunne være aktuelt med felles medlemsmøter en gang i blant. Begge gruppene har erfaringsbakgrunn som med fordel kan deles.

Som vanlig var utlodning av planter et kjærkomment og populært innslag.
Ekstra hyggelig var det at mange ikkemedlemmer kom på møtet.

Camellia 'Freedom Bell'. Foto: Jan Rune Hesjedal.

Rhododendronfrø for sal

Eg har for sal villinnsamla frø frå turen min til Yunnan i juni 2010. Det er ein del rusk innblanda i dei fleste frøa og eg har få porsjonar av kvart nummer.
Pris kr 20 pr porsjon.
Kontakt Jan Rune Hesjedal jan.rune.hesjedal@online.no

Frønr. JRH-SBBE	Plantenavn	Høyde moh	Stad
01	*R.dichroanthum*	3325	PPØ
03	*R.taliense*	3921	PPØ
04	*R.taliense*	3943	PPØ
06	*R.beesianum*	3581	PPV
09	*R.edgeworthii*	2978	PPV
10	*R.edgeworthii*	2873	PPV
13	*R.sanguineum*	3587	SPV
14	*R.neriiflora ?*	3590	SPV
17	*R.sanguineum* ssp. *Sanguineum x haemaleum ?*	3636	SPV
21	*R.sanguineum* ssp. *sanguineum*	3656	SPV
25	*R.alutaceum*	4035	SV
27	*R.stewartianum* rosa	3350	SV
28	*R.stewartianum* mørk rosa	3350	SV
29	*R.arizelum/fictolacteum ?* Kvit m/rød ganeplett	3452	SV
30	*R.coriaceum*	3450	SV
33	*R.beesianum* aff.	4030	SP
36	*R.praestans*	3450	SV
38	*R.proteoides*	4300	SP
39	*R.proteoides*	4250	SP
41	*R.saluenense* ssp. *chameunum*	4150	SP
42	*R.anthopogon* kvit	4020	SP
43	*R.anthopogon* rosa	4200	SP
46	*R.sanguineum*	3800	SPØ
47	*R.sanguineum* var. *haemaleum*	3650	SP
51	*R.oreotrephes*	3550	CPV
52	*R.aganniphum*	3900	CPV
56	*R.roxieanum*	4250	CP
58	*R.roxieanum*	4200	CP
59	*R.roxieanum*	4230	CP

PPØ = Paidi Pass Østside; **PPV**= Paidi Pass Vestside; **SPV**= Selalaka Pass Vestside; **SV**= Sewalongba Vally; **SP**= Selalaka Pass; **SPØ**= Selalaka Pass Østside; **CPV**= Cika Pass Vestside; **CP**= Cika Pass

NB! Dei som er lite kjende med å så frø, må vera merksame på følgjande: Villinnsamla frø, eller frø av arter som er laga med kontrollert pollinering, gir planter som blir tilnærma identiske med arten.
Frø av open pollinering, som du tek frå planter i hagen, gir stor variasjon i avkom; i dei fleste tilfelle avkom som er mindre pene enn morplanta.

GIMLE PLANTESKULE

Stort utval i planter for hagen

Spesialområde: Rhododendron og surjordsplanter

Kontaktinformasjon:
Gimle Planteskule
Vikøy,
5600 Norheimsund

Tlf.: 56 55 04 80
Faks: 56 55 04 87
gimle@vestplant.no
www.vestplant.no

På siden

Rhododendron for begynnere

ved Lin Didriksen

Formering av Rhododendron

Vil du formere dine egne Rhododendron - er det best å smøre seg med tålmodighet. Ifølge Jan Valle, som har delt av sine solide kunnskaper om formering med meg, burde man helst ha to liv som rhodoman skaper av egne planter. Et liv for å samle kunnskap og gode arter, og et liv til å forvalte, utvikle og nyte sine planter. Fra frø eller stikling til stor plante, går det minst 20 år. Heldigvis kan man glede seg mye over planten på veien, selv om man må vente 3-6 år før den blomstrer første gang.
Her får dere noen gode tips om frøformering, men på ingen måte en oppskrift på den eneste rette veien å gå. Jeg klarte å frøformere mine første planter for noen år siden. Alt jeg gjorde da var helt feil i forhold til det jeg nå har lært, men det gikk jo – så lykke til.

Hvilken type formering?
Denne siden blir skrevet med tanke på oss begynnere. Det å stiklingsformere er gjerne for litt viderekomne eller de velutstyrte. Dette er den eneste måten å få en nøyaktig kopi av morplanten. Jeg vil skrive om dette i et senere nummer.

Frøformering
Den enkleste måten å formere på - for oss glade amatører - er ved frøformering. Når en bruker frø, kan man ikke være sikker på hvilke gener som vil slå ut. Man kan få fram en ny plante som avviker litt eller mye fra morplanten. Spennende – men ikke alltid noe for en kresen samler.

Å samle frø
Du kan samle frø fra ca. oktober og gjennom hele vinteren. Så lenge frøkapslene henger der. Frøkapslene er grønnfarget under utviklingen, på høsten får de først en gulfarge og siden går de over til brunt, da bør de høstes. Legg dem på hvitt papir eller en liten asjett i romtemperatur, etter noen dager åpner kapslene og man kan lett drysse ut frøa. Når du kryster kapselen mellom fingrene, ser du at det drysser ut mange små frø. Kommer det ikke frø ut, kan kapselen ha hengt der fra året før. Vær nøye med merkingen av hvilke frø du tar fra hvilke planter.
Hvis du har et drivhus eller annen plass med god belysning, kan du sette i gang å spire med en gang. Ellers er det lurt å pakke frøene tørt, merke dem godt og vente på vårens naturlige lys. Ut i februar er det en god tid å starte.

Frøkapsler på *R.elegantulum*. Foto: Jan Rune Hesjedal

Å så frø
Det er enkelt å bruke små beger i plast, som bærkurver og lignende for å så, men du kan bruke hva som helst. Dette er bare første fase, så kanskje ikke så lurt å bruke for dype potter. Da kaster du bare bort god jord.

Hvilken jord?
Bruk gjerne ren ugjødslet veksttorv. Du kan blande inn perlite, et spiremedium som og er godt for drenering og tar opp vannreserver. Jorden skal være fuktig – men ikke våt. Knip ut overflødig vann før du bruker den. Noen bruker torvblokker å så i. Ulempen der er at ved prikling må du dra plantene ut og har da helt bare, skjøre røtter.
Spre frøene utover jorden. Så slår du lett på siden av begeret, slik at frøene blander seg med topplaget av jorden. Dypere skal de ikke plantes.

Spiring
Du lager ditt lille minidrivhus ved å pakke det hele i plastposer. Du trenger litt varme – det beste er 18 – 20 °C, men for spiringen er ikke lyset viktig. Nå gjelder det å passe på. Ikke for fuktig - da blir det lett soppdanning, men det må heller ikke tørke ut.
En alternativ måte: Bruk en flaske med rent vann, eller med litt soppmiddel i og dusj over frøa. Du kan bruke tynn plastfolie over pottene med en gummistrikk rundt. Når frøene har fått de to første bladene, begynner

du å lufte, stikk noen hull i plastfolien til å begynne med, etter en ukes tid øker du mengden hull, og til slutt fjernes folien helt.
Det tar ca 3 – 4 uker før frøene spirer.

Prikling
Når frøene har spirt og det har dannet seg to originale bladsett over spirebladene - er det tid for å prikle. Bruk gjerne fiskekasser til å sette de unge plantene i. De isolerer godt og er enkle i bruk. Jan Valle pleier å dele kassen i to (i høyden). Da blir de ikke så tunge av jord at det er krevende å flytte rundt på dem. Du kan sette ca 30 unge spirer med 10 cm avstand i hver kasse. Dette beror selvfølgelig på art og vekststørrelse.
Det viktigste er jorden du blander i kassen. Den må være luftig og ikke for fast. Nederst kan du gjerne spre ut litt rusk og rask som kvister (furu, gran el. lign. som du har kappet opp), kongler og annen lett humus. Slik skaper du drenering og lufting.
Jorden du bruker er veksttorv blandet med jord fra skogbunn, og noen tar i sand. Ca 50/50 eller 1/3 av hver type. Du kan også kjøpe ferdig Rhododendronjord. Bland jorden godt, fukt den, igjen - husk fuktig, men ikke dryppende våt, og fordel den i kassene.

Lag et rammeverk med ståltråd, som du stikker inn som en bøyle fra side til side - jevnt nedover i fiskekassen. Dra over med plast. Nå har du et nytt supert lite drivhus. Sprayes lett og holdes fuktig – men ikke vått. Nå må drivlyset på – eller er vi godt ute i mars er solen sterk nok. Plantene tåler ikke for mye direkte sollys.

Du kan også sette stiklinger, gjerne fra robuste gamle planter som 'Cunningham's White', i avskårne melkekartonger. Ta på en plastpose og knytt gjerne posene langs en hengende stokk/grein. La dem henge der i halvskygge til neste sesong.

Nå har du klare dine nye unge planter. Du kan sette dem ut over sommeren, men flytt dem gjerne inn i kjeller el. lign. de første årene. De trenger ikke varme – bare å slippe unna frosten. Husk det går en del år før de blomstrer første gang!

Den norske Rhododendronforening

Protokoll fra årsmøtet 2010

Tid: 29.05.2010 Sted: Dømmesmoen, Grimstad 26 frammøtte, hvorav 23 stemmeberettigede.

Leder i Rhododendron Sør – Audun Arne – ønsket velkommen til årsmøtet med kort introduksjonsrunde av alle tilstedeværende. Den norske Rhododendronforeningens leder Harald Kårtveit overleverte en symbolsk rhododendronklubbe til årets årsmøtearrangør Rhododendron Sør ved leder Audun Arne.

Sak 1: Valg av dirigent
Audun Arne ble valgt til møteleder.

Sak 2: Valg av referent og valg av 2 medlemmer til å underskrive protokollen
Thorolf og Hjørdis Juvik ble valgt til å underskrive protokollen. Lin Didriksen ble valgt til referent.

Sak 3: Årsberetning
Harald Kårtveit leste årsberetningen (se Lapprosen 2/2010). Årsberetningen for 2009 ble godkjent.

Sak 4: Regnskap
Regnskapet for 2009 (se Lapprosen 2/2010), med revisorenes godkjenning, ble gjennomgått av Bjørg S. Rasmussen. Regnskapet for 2009 ble enstemmig godkjent.

Sak 5: Fastsettelse for kontingent for 2011
Styrets forslag, en økning på 25 kr ble enstemmig godkjent. Årskontingent for 2011 blir 275 kr.

Sak 6: Budsjettforslag
Bjørg S. Rasmussen gjennomgikk styrets forslag til budsjett for 2010.
Budsjettforslaget ble enstemmig godkjent.

Sak 7: Innkomne saker

7.1. Vedtektsforandring, forslag fra styret 04.05.2010
Årsmøtet støttet styrets forslag som gjaldt økning av antall varamedlemmer. § 5.2 lyder etter revidering:
*"Foreningen ledes av et styre på 5 medlemmer og **3-5 varamedlemmer,** som velges på årsmøtet. Leder velges ved særskilt valg for ett år. Styrets øvrige medlemmer velges for 2 år. Varamedlemmer velges for ett år. Styret velger selv nestleder, sekretær og kasserer. Styrets medlemmer kan som hovedregel gjenvelges inntil sammen hengende funksjonstid er blitt 6 år. Styret er beslutningsdyktig når minst 3 av medlemmene er tilstede. Vedtak treffes ved alminnelig flertall. Ved stemmelikhet har lederen dobbeltstemme. Styret skal ved årets avslutning legge frem årsberetning og revidert årsregnskap. Det skrives referat fra styremøtene."*

Sak 8: Fastsettelse av andel årskontingent til lokallagene for 2011
Styrets forslag; uforandret kr 50 per medlem.
Forslag på årsmøtet ved Rhodo Sør om å heve denne andelen.
- Det er mulig å heve kontigenten lokalt.
- Man kan jevne ut forskjellene for lagene - ved å sette av en minimum og maksimum andel for hvert lokallag.
- Lokallagene kan søke hovedstyret om ekstra penger til spesielle prosjekt.

Årsmøtet oppfordrer styret til å lage et gjennomtenkt forslag for neste årsmøte.
Støtte til forslag om uforandret kr 50,- ble avgjort med 20 mot 3 stemmer.

Sak 9: Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer
Frode Harnes leste opp valgkomiteens forslag som enstemmig ble godkjent av årsmøtet.
Styret for Den norske Rhododendronforening 2010-2011:

Harald Kårtveit	1 år	leder	- gjenvalg
Terhi Pousi	1 år	styremedlem	- ikke på valg
Lin Didriksen	1 år	styremedlem	- ikke på valg
Torstein Borg	2 år	styremedlem	- gjenvalg
Bjørg S. Rasmussen	2 år	styremedlem	- gjenvalg
Øyvind S. Aasheim	1 år	varamedlem Øst	- gjenvalg
Audun Arne	1 år	varamedlem Sør	- gjenvalg
Reidar Vigrestad	1 år	varamedlem SørVest	- gjenvalg
Thorolf Juvik	1 år	varamedlem Vest	- ny

Sak 10: Valg av to revisorer
Valgkomiteens forslag ble enstemmig godkjent. Revisorer for år 2010:

Kim F. Lingjærde	- gjenvalg
Ole B. Vikøren	- gjenvalg

Sak 11: Valg av valgkomité
Årsmøtets valg av valgkomité for 2010:

Anne Rieber	- gjenvalg
Jan Rune Hesjedal	- gjenvalg
Frode Harnes	- gjenvalg

Sak 12: Fastsettelse av tid og sted for neste årsmøte
Rhododendron SørVest tok på seg å arrangere årsmøtet 2011. Det ble foreslått å legge det til samme helg – men er åpent for endring av dato.
Endelig tidspunkt og møtested fastsettes av Rhododendron SørVest i dialog med styret.

Grimstad, 29. mai 2010

Lin Didriksen	Hjørdis Juvik	Thorolf Juvik
referent	underskriver	underskriver

Nye medlemmer

Styret ønsker følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Steinar Alstad	Doktorbakken 3	2635 Tretten
Astrid Jacobsen	Morvikveien 41	5122 Morvik
Aud Vadla		4139 Fister
Aslaug Haugland	Boks 10	4130 Hjelmeland
Dag Ståle Farstad	Larsgarden	6292 Kjerstad
Hans Kaald	Stølen	2092 Minnesund
Hallvard Sandnes	Bikuben 20	1086 Oslo
Gunnhild Monstad	Østre vei 3	3152 Tolvsrød
Bjørg Skarre Steffensen	Slyngveien 22	2165 Hvam
Bjørn Titland	Remme	5911 Alversund
Ida Sofie Tertnes	Tertnesflaten 32	5114 Tertnes
Steinar Hovsbakken	Koksvikgeilen 2	6630 Tingvoll
Blomen Hageplanlegging v/Elin Rydningen	Galtaveien 147	4150 Rennesøy
Nils Veggeland	Vik 64	4890 Grimstad
Torunn Glomsaker	Hårtveit	4529 Byremo
Ole Petter Rundhaug	Båsmoveien 48F	8616 Mo i Rana
Tove Ekeli Hansen	Raulandsv. 6	3723 Skien
Gretha Hanseker	Rypelia 17 B	2032 Maura
Robert Monsen	Hellebergveien 14 A	3960 Stathelle
Grethe Jakobsen Jaabæk	Vedderheia 91	4640 Søgne
Linda M. Birkeland	Vågsbotn 11	5131 Nyborg
Sigrid Bones Johnsen	Elevine Heedes vei 5	4839 Arendal
Anne Brit Gonsholt Evensen	Heidalen 48	4848 Arendal
Eldbjørg Finnestad	Dreggarmen 2	4056 Tananger
Marit Kristin Kalstø	Landeveien 74	4262 Avaldsnes
Gerd Endestad	Sauafjellet	5382 Skogsvåg

Planteimport fra Skottland 2011

DnR vil igjen prøve på planteimport fra **Glendoick Gardens** i Skottland. Denne gangen vil vi ta sikte på å benytte fraktselskaper som forplikter seg til å levere varene innen en rimelig frist. Om dette skulle bli litt dyrere pr. plante, så vil vi profittere på en bedre kvalitet.

Medlemmene betaler en pris som tilsvarer faktiske utgifter + 10% påslag for å dekke administrasjonsutgifter for DnR.

Du kan finne oversikten over tilgjengelige planter på nettet, adresse www.glendoick.com/ - der kan du også bestille katalogen deres.

For at vi skal kunne få mest mulig av det vi bestiller, settes bestillingsfristen til **1.12. 2010**.
Levering antas å skje rundt 1.4. 2011.

Bestillingen sendes til:

Harald Kårtveit, Vestsidevegen 796, 5363 Ågotnes
eller på mail: haraldkartveit@hotmail.com

Medlemsmøte Rhodo Sør-Vest

Neste medlemsmøte i Rhodo Sør-Vest:
Onsdag 17. november, kl. 19.00. Sted: Rogaland Arboret

Tema: "Hageglede om vinteren".
Kaffe og plantelotteri.

Medlemsmøte Rhodo Vest

tirsdag 16. november, kl 18.30
Fana Kulturhus, Østre Nesttunvei 18, Nesttun – NB! nytt sted.

Tema: "Min hage" ved Ebba Holmboe
Ebba Holmboe forteller om oppbyggingen av hagen sin på Ås. Hun har ca 140 rhododendron og er også veldig opptatt av følgeplanter til rhododendron.

Inngangspenger kr 50,-
Kaffe og plantelotteri. Vi skal også prøve å holde auksjon!

Med støtte fra: Folkeakademiet BERGEN SENTRUM

Protokoll fra årsmøte i

Den norske Rhododendronforening, avdeling Øst (Rhodo Øst)

Auditoriet i Zoologisk museum, Botanisk Hage 24. april 2010. Det var 13 frammøtte.

Dagsorden:

Sak 1 **Valg av møteleder** Øyvind S. Aasheim ble enstemmig valgt.

Sak 2 **Valg av referent** Kari Marie Aandstad ble enstemmig valgt.

Sak 3 **Valg av to medlemmer til å underskrive protokollen**
Turid H. Bergerøy og Harald Rud Pettersen ble valgt.

Sak 4 **Årsberetningen for 2009.**
Den ble gjennomgått av Øyvind S. Aasheim
Det kom et forslag fra salen om at det fantastiske opplegget med vårtreffet her i Botanisk hage, burde vært nevnt. Årsberetningen ble godkjent. Se vedlegg 1.

Sak 5 **Regnskap for 2009**
Godkjent. Se vedlegg 2.

Sak 6 **Budsjett for 2010**
Godkjent. Se vedlegg 3.

Sak 7 **Innkomne forslag**
Ingen saker.

Sak 8 **Valg av styre, valgkomiteens forslag:**

Leder:	Øyvind S. Aasheim	Gjenvalg for 1 år.
Styre:	Erik Gustavson	Gjenvalg for 2 år
	Kari Marie Aandstad	Ikke på valg
	Karl Richard Hals	Ny for 2 år.
Varamedlemmer:	Roger H. Karlsen	Gjenvalg for 1 år.
	Perly Berge	Gjenvalg for 1 år.

Valgkomiteens forslag ble vedtatt ved akklamasjon.

Sak 9 **Valg av revisor**

Revisor:	Berit Ramleth	Gjenvalg for 1 år

Godkjent.

Sak 10 **Valg av valgkomite for 2011**

Valgkomite:	Turid H Bergerøy	For 1 år
	Arnfinn Nypan	For 1 år.

Godkjent.

Arneberg, 25.04.10
Kari Marie Aandstad
referent

..... Turid H. Bergerøy
sign

..... Harald Rud Pettersen
sign

ISSN 1504-6702